

PERSDOSSIER

Een sprong in het onbekende baant zich een weg tussen kunst en geloof

31.03 tot 25.08.2024

Moderne westerse kunst draagt een religieuze erfenis met zich mee. Ook al heeft kunst geen godsdienstige functie, de invloeden zijn vaak zichtbaar. Dat vertaalt zich in de symboliek en de bijzondere status die sporadisch aan kunstwerken wordt toegeschreven. Kunst verbindt de zintuigen met het bovenzintuiglijke, het materiële met het spirituele, het eindige met het oneindige. Haar religieuze oorsprong is nooit ver weg.

“Geloof gaat over twijfel én overtuiging; over wat je niet kunt weten maar wel kunt voelen; over wat taal en rede te boven gaat. In die zin is elk kunstwerk een sprong in het onbekende.”

De tentoonstelling verkent de relatie tussen geloof en hedendaagse kunst. Het roept op tot nadenken. Hoe navigeren we door de onzekerheden van het leven en waar vinden we houvast? Voor veel kunstenaars is de betekenis van geloof breder dan enkel het religieuze. Het gaat over de relatie met het onbekende en onbevattelijke; over twijfel én overtuiging; over wat je niet kunt weten maar misschien wel kunt voelen. In die zin is geloof, net zoals kunst, een sprong in het onbekende.

Over de kunstwerken

1. KRIS MARTIN

Kris Martin gebruikt vaak gevonden voorwerpen. Met minimale ingrepen construeert hij nieuwe betekenissen. De werfradio, bedekt met gipsresten, speelt een uitvoering van de beroemde compositie *Miserere mei, Deus* (Wees mij genadig, o God) van de Italiaanse componist Gregorio Allegri. Dit stuk werd elk jaar op Schortelwoensdag (de woensdag voor Pasen) en Goede Vrijdag opgevoerd in de Sixtijnse Kapel. Het was streng verboden om de compositie te kopiëren. Het lied bleef meer dan honderd jaar geheim. Tot de veertienjarige Mozart er in 1770 in slaagde de tekst en compositie te onthouden. De combinatie van kerkelijke muziek met een vuile werfradio creëert een absurde en indringende ontmoeting tussen het hogere en het banale.

Photo: Dirk Pauwels

2. PETER BUGGENHOUT

Peter Buggenhouts imposante sculptuur, gehuld in een dikke laag stof, lijkt op het eerste gezicht een duistere chaos. Als je beter kijkt, ontdek je een structuur met complexe details. Het beeld wil geen afbeelding zijn van de werkelijkheid, maar confronteert je met haar onbevattelijkheid. Hoe langer je kijkt, hoe minder je begrijpt. De titel – *The Blind Leading the Blind #97* – komt van een bijbels schilderij van Pieter Bruegel de Oude. Hier is de titel een metafoor voor het menselijk bestaan, waarin niemand weet waar we vandaan komen of naartoe gaan.

Photo: Selma Gurbuz

3. KIRA FREIJE

De figuren van Kira Freije balanceren tussen angst en hoop. Ze verbeelden de menselijke zoektocht naar genegenheid in het licht van het dreigende einde. In *permanence of a sacred tongue* brengt een knielende vrouw haar handen samen in gebed. Hoopt ze op verlossing of verkeert ze in extase? In *vocabulary of ruin and the divine wound* strekt een figuur haar armen uit naar een andere. Het gebaar voelt religieus aan en is tegelijk een alledaagse daad van vriendelijkheid: iemand biedt een vuurtje aan.

Photo: Selma Gurbuz

4. CATHY WILKES

Cathy Wilkes creëert haar schilderijen door lagen toe te voegen en weer uit te wissen. Zo komt er langzaam een beeld tevoorschijn. Wat ontbreekt of onzichtbaar blijft, heeft net zoveel betekenis als wat zichtbaar is. Over het werk zegt ze: “de schilderijen tonen visioenen van de laatste dagen voor het einde en de objecten/atomen zijn oud geworden of Goddelijk.”

Photo: Keith Hunter

5. ANTONIO OBÁ

Antonio Obá creëert een spanningsveld in zijn werk door christelijke symboliek te verbinden met elementen uit Afro-Braziliaanse religies. *Alegoria sobre Bruxelas* ontstond tijdens een ballingschapsperiode. Door zijn hand in de vorm van een vogel op het doek te drukken, markeert Obá zijn fysieke aanwezigheid. De schimachtige afdrukken suggereren uitgewiste sporen van het verleden van Brussel. In *Aparição I* transformeert de kunstenaar een familieherinnering tot een heilig tafereel. Het derde schilderij toont een allegorisch initiatieritueel. Een bruid wordt bezocht door figuren die symbolische handelingen verrichten.

Photo: Bruno Leão

6. BERLINDE DE BRUYCKERE

Berlinde De Bruyckere vertrekt van onderwerpen uit de christelijke iconografie en haalt ze uit hun strikt religieuze context door ze te verbinden met thema's uit de actualiteit. Zo vertelt ze een universeel verhaal rond grote thema's als lijden en sterfelijkheid. *Sjemkel I* ontstond aan het begin van de coronapandemie in 2020. De Bruyckere liet zich inspireren door een schilderij van de Venetiaanse renaissanceschilder Giorgione, waarin een engel de lijdende Christus troost en ondersteunt. De Bruyckeres engel is onvol maakt, afwijkend en zelfs duister. De vleugel is gemaakt van wassen afgietsels van dierenhuiden, aangevuld met brokaat en andere luxe stoffen. Door de bolling van de stoffen lijkt het alsof de vleugel een lichaam omhelst, troostend en beschermend.

Photo: Mirjam Devriendt

7. JUSTIN CAGUIAT

De schilderijen van Justin Caguiat verbeelden onbekende kosmische en microscopische werelden. In *Blue Madonna's Material Cell* zweven talloze vormen naar de oppervlakte of worden ze de diepte in gezogen. De titel verwijst naar de Heilige Maagd. In de beeldende kunst wordt Maria meestal afgebeeld met een diepblauw gewaad. Caguiat daagt je uit: kun jij haar figuur ontwaren in de kleurvakken en vormen van het meer dan levensgrote schilderij? Door het formaat doet het werk denken aan een muurschildering of fresco zoals je die zou tegenkomen in een kerk of kapel. Hier verbindt Caguiat het religieus-mystieke met structuren en vormen uit de natuur.

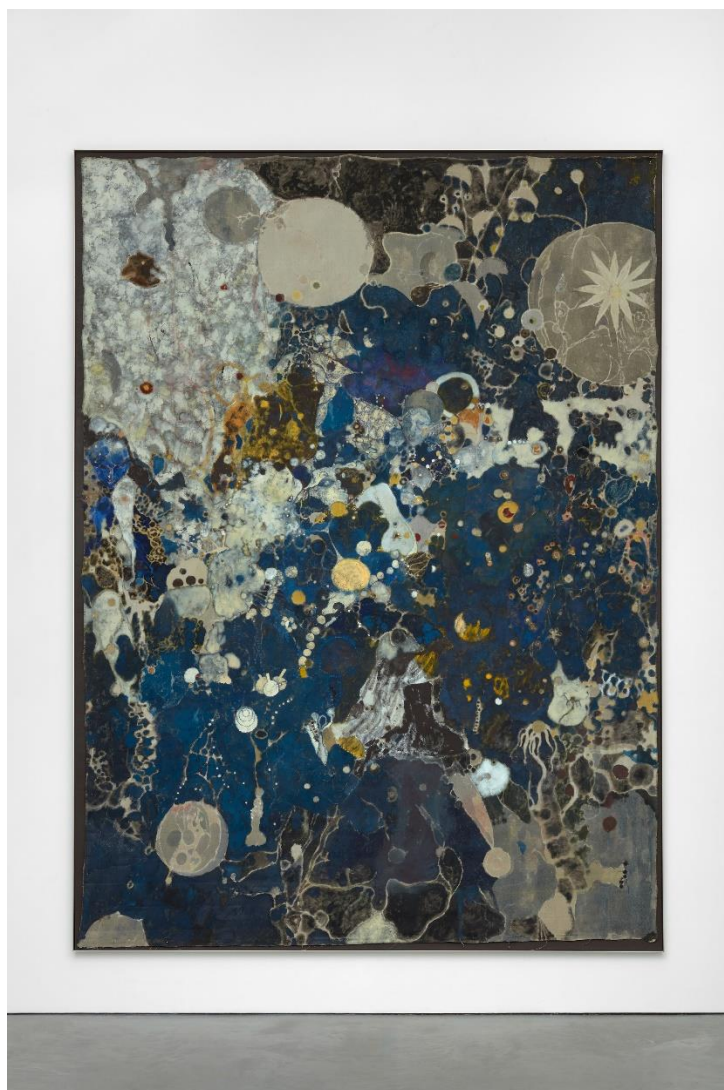

Photo: Robert Glowacki

8. DANH VO

Danh Vo verbindt elementen uit zijn leven met grote historische gebeurtenissen. Hij vluchtte als kind met zijn familie uit Vietnam en kwam terecht in Denemarken. Vo werd katholiek opgevoed en is al geruime tijd geïnteresseerd in de geschiedenis van de Europese evangelisatie en kolonisatie. Hier toont hij beschadigde christelijke beelden. Ze worden op hun plek gehouden door op maat gemaakte houten structuren of zijn omhuld door antieke kisten waar ooit westerse exportproducten in zaten, zoals gecondenseerde melk of soep. Het werk *meat cables* is een hommage aan het gelijknamige kunstwerk van Paul Thek, dat je in de volgende zaal tegenkomt.

Photo: Selma Gurbuz

9. PAUL THEK

Paul Thek (1933–1988) behoort tot de belangrijkste kunstenaars van de twintigste eeuw. Zijn werk is sterk verbonden met thema's als religie en seksualiteit. Voor zijn *Technological Reliquaries of Meat Pieces* liet hij zich inspireren door de open doodskisten in de catacomben van Palermo. Die bezocht hij samen met zijn partner, de fotograaf Peter Hujar. De sculpturen zijn een commentaar op de afstandelijke minimal art van de jaren 1960. Door nagebootst menselijk vlees toe te voegen, trachtte Thek de kunst minder onpersoonlijk maken. Hierna richtte hij zich op het creëren van environments van eenvoudige, goedkope materialen. De *Meat Cable*, een stalen spankabel met vleesklompen eraan, is van muur tot muur gespannen. De twee schilderijen op krantenpapier zijn verwant aan de tentoonstelling *The Crib* van december 1973, waarin een groep kinderen een performance voor kerstmis opvoerde. Thek lijkt de komeet te associëren met de ster die de geboorte van Jezus aankondigde aan de drie wijzen. Voor *Earth as a Mandala* gebruikte Thek de beroemdste foto van de aarde vanuit de ruimte: de "Blue Marble". Dat iconische beeld werd genomen op de vlucht van de Apollo 17 in 1972. Het idee van een mandala (letterlijk: cirkel) komt voor in religies als het hindoeïsme en boeddhisme. De ronde vorm dient als hulpmiddel bij meditatie of om een heilige plaats aan te duiden. De blauwe aardbol in een leeg en donker heelal is een krachtig symbool voor de kwetsbaarheid van het leven en het mysterie van het universum.

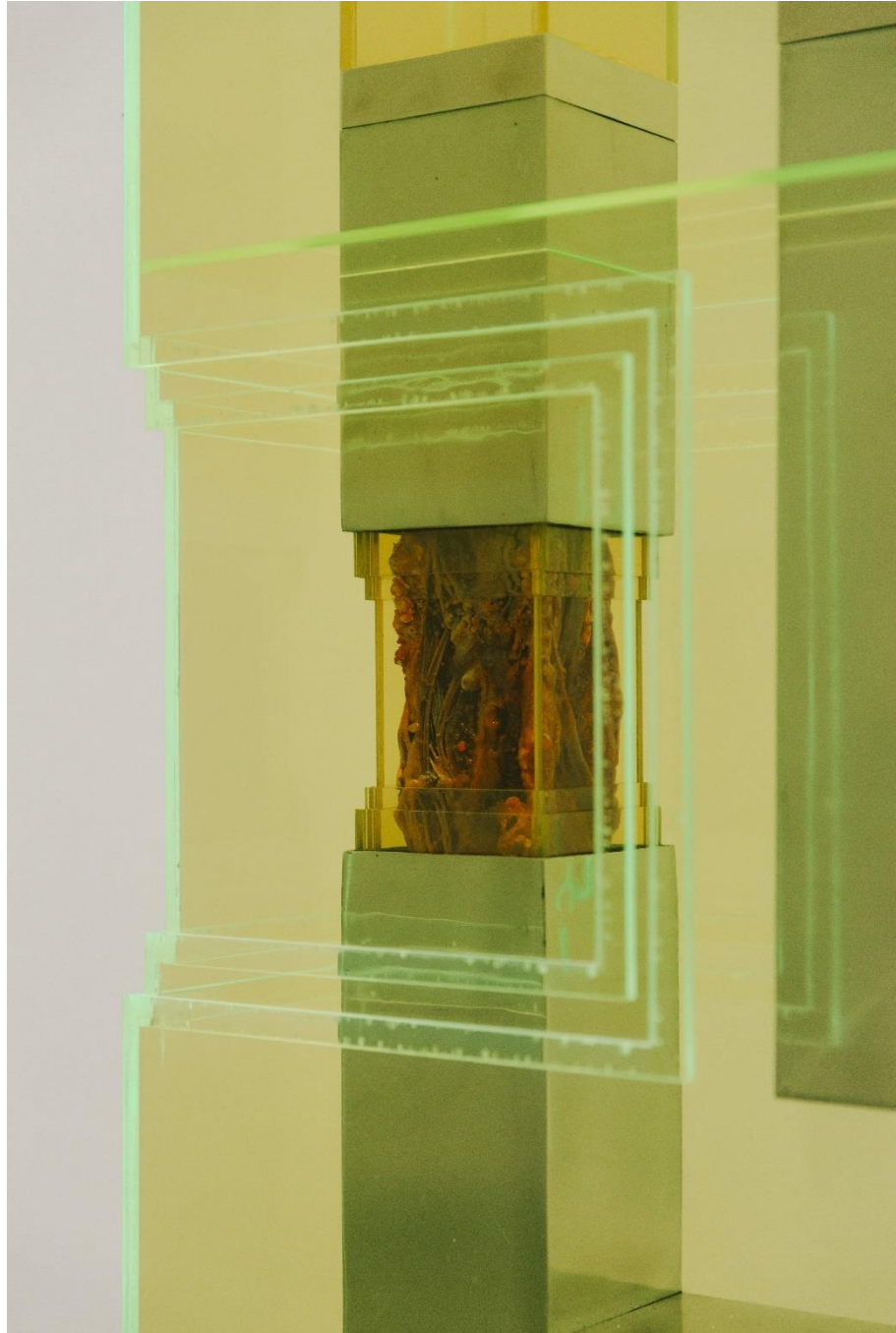

Photo: Selma Gurbuz

10. PETER HUJAR

Peter Hujars foto van een overleden persoon is tegelijkertijd teder en morbide. Hij maakte meerdere zwart-wit foto's in de kapucijner catacomben in Palermo. Daar werden tussen 1599 en 1880 ongeveer 8000 lichamen begraven. In *Portraits in Life and Death* (1976) staan deze foto's naast portretten van schrijvers en kunstenaars uit Hujars New Yorkse kring. In de inleiding van het boek beschrijft Susan Sontag het werk als een memento mori, als ze suggereert dat de geportretteerden lijken "te reflecteren op hun eigen sterfelijkheid".

11. NAMSAL SIEDLECKI

Namsal Siedlecki werkt als een alchemist die oude en nieuwe beelden laat versmelten. In *Viandante* worden koperen replica's van een Gallisch pelgrimsbeeldje uit de eerste eeuw voor Christus ondergedompeld in een elektrolysebad. Dit soort beeldjes werden als offer aan een godheid in het water gegooid. Ze ondergaan tijdens de tentoonstelling een transformatie. Door de elektrolyse verliezen de beeldjes hun koper en zijn ze nog maar nauwelijks te herkennen. Wat overblijft zijn een soort relieken, die zijn opgeofferd aan een kathode die hun materie ontvangt en langzaam uitgroeit tot een monsterlijke figuur. Zo reflecteert het kunstwerk op thema's als vergankelijkheid, verlies en opoffering.

Courtesy: Namsal Siedlecki

12. DAVID BERNSTEIN

David Bernsteins installatie *Baruch is the one who knows spinning takes you higher* draait om de symboliek van de spiraal en de vervlechting van het heilige en het niet-heilige. Je wordt uitgenodigd om je schoenen uit te trekken en de ruimte binnen te gaan, waar je de sculptuur kunt vasthouden. De vorm gaat terug op de gevlochten kaars die tijdens Havdalah wordt aangestoken. De ceremonie duidt het einde van de sabbat aan en markeert de scheiding tussen het heilige en het alledaagse. Bernstein noemt zichzelf een Judeo-Futurist. In zijn werk be vraagt hij de betekenis van Joodse rituelen, objecten en symbolen. De spiraal symboliseert tijd als een cirkel. We keren terug naar hetzelfde punt, maar vanuit een andere plek en een nieuw perspectief.

Courtesy: David Bernstein

13. THEASTER GATES

Het werk van Theaster Gates ontstaat vaak in samenwerking met de zwarte gemeenschap uit de zuidkant van Chicago. In de video *Billy Sings Amazing Grace* repeteren Gates en het muzikale ensemble The Black Monks met soulzanger Billy Forston. Oorspronkelijk werd de christelijke hymne *Amazing Grace* gezongen door tot slaaf gemaakte personen in de VS. Sindsdien is het lied breed geherinterpreteerd in Afro-Amerikaanse religieuze volksliederen. Die verbondenheid door tijd en ruimte is duidelijk voelbaar in deze bijzondere uitvoering.

© Theaster Gates. Courtesy of Theaster Gates and White Cube.

14. EDITH DEKYNDT

Edith Dekyndt vindt schoonheid in kwetsbaarheid. Verbrijzelde stukken glas puzzelde ze zorgvuldig terug in elkaar. Ze tonen een gefragmenteerde weerspiegeling van het drieluik ertegenover. Het middelste doek is begraven geweest en getransformeerd door de uitwisseling met mineralen, insecten en bacteriën. De flankerende werken zijn bedekt met goud en zilver. Hoewel deze metalen eveneens uit de aarde komen, roepen ze associaties op met het hogere. De glanzende oppervlakten doen denken aan een verguld altaarstuk.

Photo: Selma Gurbuz

15. FRANCIS ALÿS

The Modern Procession legt op speelse wijze een verband tussen de verering van kunstwerken en religieuze voorwerpen. Francis Alÿs organiseerde een processie voor de tijdelijke verhuizing van het Museum of Modern Art (MoMA) van Manhattan naar Queens. Met een collectie die bestaat uit heel wat iconische kunstwerken is het MoMA een bedevaartsoord voor kunstliefhebbers wereldwijd. In samenwerking met het museum presenteerde het Public Art Fund een parade met meer dan honderd deelnemers. Ze droegen replica's van topstukken uit het MoMA op draagstoelen door de stad. Ook de kunstenaar Kiki Smith, een levend "icoon" binnen de hedendaagse kunst, werd rondgedragen in de processie. Een Peruaanse fanfare bepaalde het tempo van de reis. Onderweg werden rozenblaadjes uitgestrooid terwijl op straathoeken vuurwerk werd afgestoken.

Photo: Francis Alÿs

16. SOPHIE NYS

Met behulp van alledaagse objecten belicht Sophie Nys filosofische en politieke thema's. Het offerblok refereert aan de kerkelijke oorsprong van de armenzorg en het verdelingsvraagstuk dat vandaag nog even actueel is. Het werk is bovendien een knipoog naar de zelfopoffering van de kunstenaar, die wordt gedreven door geloof in plaats van geld. Voor *Tragaltar III* gebruikte Nys haar eigen broodplank als een symbool van de onvermijdelijke noodzaak om in ons dagelijks brood te moeten voorzien. Voor het Seelenfenster in de muur liet ze zich inspireren door de schuifluikjes in sommige oude huizen. Volgens folklore dienden ze om de ziel van de bewoner te laten ontsnappen na overlijden. Daarna werd het luik gesloten zodat de geest niet kon terugkeren.

Courtesy of Sophie Nys and Galerie Greta Meert

17. DAAN GIELIS

De neonsculptuur *Caltrop* ('kraaienpoot') lijkt op het eerste gezicht op een stralende ster, maar de titel wijst op een diepere betekenis. Gielis toont ons een onmogelijke keuze, geïnspireerd op het schilderij *De Misanthrop* (1568) van Pieter Bruegel de Oude. Hierin dreigt een man in een hoop kraaienpoten te stappen omdat hij wegloupt van de wereld. Voor Gielis symboliseert dit de vruchteloosheid van vluchten; je kunt jezelf niet buiten het systeem plaatsen. Zingeving komt voort uit het omarmen van de tegenstrijdigheden van het leven. Dat sprankje hoop schemert door in deze sculptuur.

Photo: Seppe Elewaut

18. IGSHAAN ADAMS

When Dust Settles gaat over het vinden van je weg in het leven. De versleten linoleumvloeren komen uit huizen in de Cape Flats (in Kaapstad, Zuid-Afrika), waar Zwarte mensen en mensen van kleur tijdens de apartheid gedwongen werden gehuisvest. De vloeren roepen een thuisgevoel op maar dragen ook de sporen van pijn en strijd. De sculpturen *Crawl*, *Hang*, *Carry* en *Fall* zijn gemaakt van tuinhekjes. Ze symboliseren de obstakels waarmee Adams, als religieus en queer persoon van kleur, geconfronteerd werd in zijn eigen leven. Het doorbreken van barrières is een terugkerend thema in zijn werk. *Sterverligte paadje huis toe* is geïnspireerd op de olifantenpaadjes (desire lines) die de gesegregeerde buurten van Kaapstad met elkaar verbinden. Voor Adams symboliseren ze de mogelijkheid om je eigen pad te effenen, en zo een weg te banen voor anderen na jou.

Photo: Selma Gurbuz

PRAKTISCHE INFO

Een sprong in het onbekende loopt van 31.03 tot 25.08.24 in Z33

Curator: Tim Roerig

Installatiezichten: beschikbaar via z33.prezly.com vanaf 26.03.2024

Contact

Mariam Nazaryan | mariam.nazaryan@z33.be

+32 489 37 65 52

Veerle Ausloos | veerle.ausloos@z33.be

+32 499 67 76 11

AGENDA

Nocturnes

Elke tweede donderdag van de maand van 18 u tot 22 u

- Do 11 april
- Do 09 mei
- Do 13 juni – 19 u
Panelgesprek over meerstemmige levensbeschouwingen met Sam Stefani en Farida Zaouad i.s.m. Avansa & Curieus
- Do 11 juli
- Do 08 augustus

Concerten

- Zo 14 april – 11 u
Fides et Lux & Miserere van Allegri door Ensemble Currende + inleidend gesprek met Kunstenaar Kris Martin

- Zo 05 mei – 11 u

Call to Prayer door Ghalia Benali & Romina Lischka

Kunstennacht

- Do 16 mei: jazzconcert met Gert-Jan Dreessen, Jean-Paul Estiévenart en Cyrille Obermüller

Zondaggasten

- Zo 26 mei – 14.30 u
De contradictie als kern van ons bestaan met Karine Claassen en Bram leven
- Zo 16 juni – 14.30 u
Het onvatbare - Kunst & Kwantum met Karine Claassen, Céline Broeckaert, Frank Verstraete en Peter Buggenhout

Finissage

- Zo 25 aug
Lezing Wendy Wauters over de geuren van de kathedraal
Interventie Peter De Cupere
Panelgesprek met Amber Andrews over herbestemmingen van kapellen